

Ari Siiriäinen

1939–2004

Helsingin yliopiston arkeologian emeritusprofessori Ari Pekka Siiriäinen kuoli Helsingissä vaikeaan sairauteen 9.12. 2004.

Hän syntyi 16.11. 1939 Viipurissa, mutta talvisodan puhjetessa hän pariviikkoisena joutui lähtemään sieltä pärekorissa ensimmäiselle matkalleen. Sen jälkeen Helsingistä tuli hänen kotikaupunkinsa, missä hän pääsi 1958 ylioppilaaksi Suomalaisesta Normaalilyseosta. Suoritettuaan asevelvollisuuden 1959 hän aloitti Helsingin yliopistossa geologian opiskelun, mutta pian pääaine vaihtui arkeologiaksi.

Opiskeluaikana Arin ura eteni kuten arkeologian opiskelijoilla ainakin: kesäisin ensin kaivauksilla piirtäjänä, sitten kaivausten johtajana. Voimalaitosten rakentaminen 1950- ja 1960-luvulla työllisti arkeologeja vuosien ajan Pohjois-Suomessa, ja Arikin kaivoi monia paikkoja Kemijoella, Iijoella ja Emäjoella. Kun voimalaitostyöt sitten hiljenivät, hän teki kaivauksia etelämpänä sekä inventoi mm. Isossakyrössä, Viitasaaressa ja Virroilla.

Filosofian kandidaatiksi Ari valmistui 1968, lisensiaatiksi seuraavana vuonna ja 1974 hän väitteli tohtoriksi. Muinaistieteellisen toimikunnan ja sen seuraajan Museoviraston viroissa hän toimi vuodesta 1966 alkaen tutkijana sekä 1977–1982 intendenttinä, pariin otteeseen myös vs. toimistopäällikkönä. Dosenttina hän oli Turun yliopistossa vuodesta 1975 ja Helsingin yliopistossa 1978–1982; Helsingin yliopiston arkeologian professoriksi hänet nimitettiin 1983. Vierailevana tutkijana hän kävi 1978–1979 Berkeleyn yliopistossa Kaliforniassa ja 1994 vierailevana professorina New Yorkin valtionyliopistossa. Vuonna 2003 hän erosi virastaan täysinpalvelleena.

Arin tieteelliset tutkimukset kohdistuivat aluksi Suomen kiviakteen ja siinä hän mm. kokeellisesti selvitteli kvartsin käsittelyä. Geologiaa opiskelleena hän keskittyi

kuitenkin tutkimaan maankohoamisen vaikutuksia Suomen kivikautiseen asutukseen. Tätä rannansiirtymistä hän käsitteli vuodesta 1969 alkaen monissa artikkeleissa. Väitöskirja *Studies Relating to Shore Displacement and Stone Age Chronology in Finland* (1974) oli yhteenveto hänen näistä tutkimuksistaan.

Jo kouluaikana Ari oli harrastanut etenkin tutkimusmatkoista kertovaa kirjallisuutta. Tilaisuuden päästä itse näkemään etelän maita toi osallistuminen kivikauden tuntijana 1962–1963 yhteispohjoismaiseen Nubian-retkikuntaan, joka teki pelastustutkimuksia Sudanissa, Assuanin padon rakentamisen vuoksi tuhoutuvilla muinaisjäynnösalueilla. Sen jälkeen kotimaan arkeologia alkoi jäädä yhä enemmän syrjään. Vuonna 1971 hän suoritti ensimmäiset kaivauksensa Keniassa ja jatkoi niitä useina vuosina 1970- ja 1980-luvulla, viimeksi vielä 1996. Hänen johdollaan monista nuorista suomalaisista arkeologeista on tullut Afrikan esihistorian tutkijoita.

Vaikka Ari teki vielä tutkimusta kotimaassakin ja kävi 1976 Itä-Karjalassa sekä 1977 tanskalaisen retkikunnan mukana Grönlannissa, oli Afrikka pitkään hänen pääasiallisinta työkenttäänsä; Kenian ohella hän liikkui siellä mm. tutkimassa arkeologin näkökulmasta Saharan aavikoitumista. 1980-luvun päättyessä alkoi suomalaisten arkeologien kiinnostus kuitenkin kohdistua myös Etelä-Amerikkaan, ja Ari teki vuosien 1989–2001 välisenä aikana tutkimuksia inkojen jäljillä Perussa, Chilessä ja Kolumbiassa. Uusi aluevaltaus hänelle oli osallistuminen suomalaiseen Jabal Harun eli Aaronin vuoren projektiin Jordaniassa 1998–2001. Voi sanoa, ettei kukaan suomalainen arkeologi ole toiminut niin laajalla alueella eri puolilla maapalloa kuin Ari, ja epäilemättä hän oli suomalaisista nykarkeologeista kansainvälisesti kaikkein tunnetuin.

Arin kirjallinen tuotanto kuvastaa hänen monipuolisia tutkimuksiaan sekä kotimaassa että ulkomailla. Väitöskirjan lisäksi hänen Suomea koskevista artikkeleistaan mainittakoon vain Kemijärven Jatulinsaari (1964), Yli-lin Kierikki (1967), The Bronze Age Site at Anttila in Lestijärvi and the Dating of the Coastal Cairns in Middle Ostrobothnia, Finland (1978), Iron Age Cultivation in SW-Finland (1979), Problems of the East Fennoscandian Mesolithic (1981), On the Cultural Ecology of the Finnish Stone Age (1981), Recent Studies of the Stone Age Economy in Finland (1982), On the Late Stone Age Asbestos Ware culture of Northern and Eastern Finland (1984) ja Humppila Järvensuo – a preinvestigation for an archaeological and paleobotanical project in SW Finland (1985) sekä monet kansantajuiset kirjoitukset, mm. muutamien paikallishistorioitten esihistorian osuudet.

Ensimmäinen Afrikkaa koskeva artikkeli oli Nubian retkikunnan julkaisussa ilmestynyt Wadi Halfa Region (Northern Sudan) in the Stone Age (1965). Kenian kaivauksistaan hän kirjoitti 1970-luvulta lähtien lukuisia artikkeleita sekä monografian *Excavations in Laikipia* (1984). Afrikan aavikoitumista hän käsitteli useissa julkaisuissa ja oli osallisena kansantajuisessa kirjassa *Afrikan kulttuurien juuret* (1995). Kirjoituksia syntyi myös Etelä-Amerikan tutkimuksista sekä Jabat Harun-projektista.

Ari toimi myös monissa alansa liittyvissä yhdistyksissä. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen jäsen hän oli vuodesta 1960 alkaen, 1991–1992 varapuheenjohtajakin; hän oli myös Suomen arkeologisen seuran perustajajäsen ja alusta alkaen varapuheenjohtaja, kunnes 2002 suostui puheenjohtajaksi. Muista mainittakoon vain Suomen tiedeakatemia, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Suomen Egyptologinen Seura ja Kehitysmaainstituutti sekä British Institute in Eastern Africa, The National Museum of Kenya, Amici Instituti Latinoamericani, University of Helsinki ja Fundacion Iberoamericana de Finlandia.

Arista voi sanoa, että hän oli ”hyvä jätkä”, joka ei suhtautunut asioihin turhantärkeästi. Hänen omaperäinen huumorinsa ja yllättävät kujeensa hämmensivät epäilemättä

niitä, jotka eivät olleet niihin tottuneet. Sairaushan ei tuntunut vaikuttaneen hänen käytökseensä ainakaan ulkonaisesti, hän kertoi siitä aivan vapaasti ja saattoi laskea siitä pientä leikkiäkin. Surullisen lyhyen ajan hän sai nauttia eläkepäivistään. Tieteen alalta hänellä olisi ollut vielä paljon sanottavaa, ja olisi ollut kiinnostavaa, jos hän olisi ehtinyt kirjoittaa myös muistelmiaan matkojensa vaiheista, jotka hänen kertomustensa mukaan usein ovat olleet varsin värikkäitäkin.

Matti Huurre